

Силабус курсу

«Естетика»

Освітній ступінь: бакалавр

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність: 033 Філософія

Освітньо-професійна програма «Аналітика суспільних процесів»

Кількість кредитів – 3

Рік підготовки, семестр – 2 рік, 2 семестр

Компонент освітньої програми: обов'язкова

Дні занять: згідно розкладу занять

Консультації: згідно розкладу індивідуальної роботи

Мова викладання: українська

Керівник курсу:	Кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та суспільних наук – Кондратюк Любов Романівна
Е-mail викладача:	kondrliuba@ukr.net
Сторінка викладача	http://tnpu.edu.ua/faculty/history/kondratyuk-lyubov-romanyana.php?clear_cache=Y
Сторінка курсу в Moodle	https://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?id=3405

Анотація дисципліни

Дисципліна знайомить студентів зі становленням і розвитком естетики як практичної філософії, предметом якої є сфера почуттєвого. Особлива увага зосереджена на вивченні основних етапів розвитку класичної естетики, сучасної інтерпретації таких важливих її проблем, як система категорій, природа і сутність мистецтва і художньої творчості, специфіка розвитку некласичної естетики на основі художньо-естетичного досвіду ХХ - поч. ХХІ ст. Курс знайомить з методологією і принципами естетичного дослідження, допоможе співвіднести естетичні проблеми і їх вирішення з сучасною гуманітарною проблематикою. Вивчення естетики допоможе формуванню у студентів цілісного світогляду, виховуватиме у них культуру почуттів та сприятиме їх витонченню і ушляхетненню.

Мета дисципліни «Естетика» - дати студентам цілісне уявлення про ключові ідеї, проблеми і категорії класичної естетики, окреслити панораму сучасного стану естетичної теорії і художньої практики, формувати навички самостійного аналізу та інтерпретації філософсько-естетичних і художніх текстів та теоретичної рефлексії почуттєвого досвіду.

Навчальний контент:

Години (лек. /сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
---------------------	------	---------------------	----------

Змістовий модуль 1. Естетика: історичні парадигми та категоріальний апарат

2 / 2	1. Предмет естетики: історія	Знати історію виникнення естетики як самостійної філософської дисципліни; показати важливість	Питання, обговорення,
-------	------------------------------	---	-----------------------

	становлення і сучасні проблеми.	сучасних дискусій про предмет естетики, фактори, які впливали на його становлення і мінливість. Дослідити термін «естетика» і основні підходи до визначення предмета (естетика як наука про прекрасне, філософія краси, філософія мистецтва, теорія чуттєвого) Визначити актуальні проблеми естетичної теорії сьогодні, показати тенденцію до розширення проблемного поля сучасної естетики, її роль як методологічної основи художньої практики і місце в системі суспільних наук.	презентації
2 / 4	2. Генеза естетичного відношення до світу та історичні орієнтації естетичної свідомості	Розкрити сутність естетичного відношення до світу, його чуттєво-оцінну природу, суспільний характер індивідуального переживання. Дослідити проект Гегелівських «Лекцій з естетики» як першої історії естетики, обґрунтувати необхідність володіння естетичним знанням сьогодні. Знати основні етапи становлення і розвитку класичної естетики (антична естетика, естетика Середньовіччя, Відродження і Нового часу, німецька класична естетики, естетика романтизму). Дослідити витoki некласичної естетики і її основні ознаки, показати переосмислення класичних уявлень про мистецтво в естетичних теоріях XIX ст.	Питання, обговорення, презентації, тести
1 / 2	3. Естетична діяльність і естетична свідомість	Розкрити сутність і генезу естетичних здібностей людини; показати естетичне в природі, житті і праці. З'ясувати природу естетичної діяльності, її структуру, специфіку художньої діяльності. Дослідити структуру естетичної свідомості, обґрунтувати специфіку і значення естетичного почуття, естетичного смаку і естетичного ідеалу.	Питання, обговорення, презентації, тести
4 / 4	4. Основні категорії естетики	Знати основні категорії естетики, історію їх формування і зміст: естетичне (найбільш загальна категорія, співвідношення з байдужим, художнім), прекрасне і потворне (прекрасне як ідеал, об'єктивні основи прекрасного, суб'єктивний момент в оцінках прекрасного, прекрасне в мистецтві), потворне (порушення гармонії і міри, естетична цінність потворного), піднесене і низьке (піднесене як вираз ідеальної незалежності художнього артефакту, піднесене в природі і соціальній дійсності, нище як крайня ступінь потворного), трагічне (історичний характер трагічного, трагічне в житті і мистецтві, об'єктивні основи трагічного, діалектика свободи і необхідності в трагічному, зміна його змісту в різні історичні епохи, трагічне і естетичний ідеал) комічне (естетичне відображення суперечностей в	Питання, обговорення, презентації, дискусії

		комічному, комічне і смішне, багатоманітність форм відображення комічного).	
1 / -	5. Естетична культура та виховання	Показати роль естетичної культури в духовному розвитку особистості і визначити основні принципи її формування. Розкрити сутність естетичного виховання, його мету, значення вивчення історії мистецтва як засобу естетичного виховання. З'ясувати значення естетичної культури для професійної діяльності аналітика.	Питання, обговорення, презентації, кейси, тести

Змістовий модуль 2. Естетичні виміри художньої творчості

2 / 2	6. Феномен мистецтва: Сутність, природа, функції, принципи	Дослідити проблему визначення мистецтва, його сутності і походження. Знати предмет, функції мистецтва і основні теорії його походження. Розкрити ідображально-виражальну природу мистецтва: мистецтво як мімезис, життєва правда і умовність в мистецтві, мистецтво як катарсис. Знати визначення стилю в мистецтві, проблему формування та зміни його історичних стилів. Обґрунтувати специфіку художньої творчості.	Питання, обговорення, дискусії
2 / 2	7. Художньо-образна система мистецтва	Визначити поняття художнього образу як специфічної форми відображення дійсності в мистецтві, дослідити його зміни в історичному процесі, загальні і специфічні риси в різних видах і жанрах мистецтва. Вміти пояснити, роль форми і змісту у мистецтві. Розкрити змістовність форми і художність змісту, способи художнього узагальнення: типізацію та ідеалізацію. Дослідити природу творчого процесу і його особливості.	Питання, кейси, тести
2 / 2	8. Видове багатство мистецтва	Вивчити морфологію мистецтва, його класифікацію. Знати, що називається видом мистецтва, яка відмінність між поняттями «види» і «жанри» мистецтва, основні види мистецтва і проблему їх класифікації в історії естетики. Показати взаємодію різних видів мистецтва в середині системи, їх відносну самостійність, процес диференціації і інтеграції розвитку мистецтва, проблему «перекладу» художнього твору одного виду мистецтва на мову іншого. Дослідити проблему художньої домінанти в системі мистецтв, причини її зміни; проаналізувати взаємодію, взаємовплив, взаємозбагачення і синтез мистецтв як явище реального художнього процесу, сучасну типологію художнього синтезу.	Питання, обговорення

4 / 4	9. Історичні закономірності художнього розвитку	<p>Знати основні етапи розвитку мистецтва: художня творчість доісторичної людини (естетичний процес в міфологічній формі, поява естетичних потреб у родовому суспільстві, початок розвитку мистецтва і процесу видоутворення в мистецтві, калокративний принцип естетичного розвитку в античності (естетичне і корисне, принцип утилітаризму, естетичний ідеал тілесності, пластичний характер античного мистецтва); тектонічна форма естетичного процесу в епоху Середньовіччя (простір і час як світоглядні категорії, релігійні світоглядні орієнтації, середньовічний символізм і синкретизм середньовічного мистецтва, естетична сутність архітектоники, визначальна роль архітектури, формування просторово-часової сутності людини засобами мистецтва), естетичний процес у моральній формі (особливості ренесансної культури, становлення художнього професіоналізму, виділення живопису, музики і художньої літератури як самостійних видів мистецтва, основні стилі і напрямки класичного мистецтва – бароко, рококо, класицизму, романтизму, реалізму); універсальна форма художнього розвитку (синтез мистецтв, театр як вид мистецтва; особливості художнього кінематографу). Проаналізувати основні етапи розвитку української естетичної думки і мистецтва.</p>	Питання, обговорення, презентації
2 / 4	10. Особливості естетичного розвитку в XX – на поч. XXI ст.: теоретичні пошуки і мистецька практика	<p>З'ясувати "межову ситуацію" в культурі XX ст. і початок нового етапу в історії мистецтва. Дослідити філософські засади естетики модернізму, авангардизм як феномен культури XX ст., вплив картини світу XX ст. на становлення нового типу художнього бачення. Зміну критеріїв художності, тенденцію до абсолютизації ролі форми в створенні художнього образу.</p> <p>Вміти аналізувати основні течії мистецтва модернізму: кубізм, фовізм, абстракціонізм, супрематизм, експресіонізм, футуризм, сюрреалізм. Дослідити дадаїзм як естетичну систему.</p> <p>Охарактеризувати дискусію про "постмодернізм" у сучасній культурології та естетиці. Визначити особливості естетики постмодерної доби: відмова від зображення живих форм; ілюзіонізм; переосмислення елементів культури минулого - від римейку до</p>	Питання, обговорення, презентації

		пародіювання; "цитування"; роль іронії; гра як кардинальний прийом; "деконструкція" і демонтаж смислового центру; багаторівнева організація художнього тексту; художній образ як "нон-фініто". проаналізувати український постмодерн.	
--	--	---	--

Формування загальних та фахових компетентностей

<i>Індекс в матриці ОНП</i>	<i>Програмні компетентності</i>
	Загальні компетентності
ЗК1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
ЗК 2	Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями та інноваційними технологіями.
ЗК 3	Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 4	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК 5	Здатність до проведення аналітичних і наукових досліджень на відповідному рівні.
ЗК 7	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК 10	Здатність до самоорганізації та автономної роботи.
ЗК 13	Здатність креативно мислити та генерувати нові ідеї.
	Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК)
ФК 1	Усвідомлення сенсу філософії, її дисциплінарного розмаїття та місця в системі культури, її методологічної основи для аналітичної діяльності.
ФК 2	Здатність виокремлювати специфіку філософського знання та змістові відмінності філософії від інших форм мислення.
ФК 3	Здатність використовувати у професійній діяльності знання про розвиток основних ідей, учень та напрямків суспільних дисциплін.
ФК 5	Здатність аналізувати сучасні філософські та суспільно-політичні й економічні проблеми та вчення.
ФК 6	Здатність здійснювати інтелектуальну, логіко-мисленнєву діяльність, спрямовану на вирішення практичних завдань.
ФК 7	Здатність викладати міркування послідовно, логічно, систематично й аргументовано та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки.
ФК 8	Здатність оперувати філософською і конкретно-науковою термінологією для розв'язання професійних завдань.
ФК 9	Здатність застосовувати в аналітичній діяльності філософські та конкретно-наукові методи і підходи.
ФК 10	Здатність аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної, економічної, та загальнонаукової проблематики.
ФК 11	Здатність застосовувати в аналітичній діяльності знання про засади, розвиток і сучасний стан наукового та гуманітарного знання.

ФК 12	Здатність дотримуватися в професійній діяльності норм інтелектуальної доброчесності, професійної етики та культури.
ФК 14	Здатність брати участь в інтелектуальних дискусіях на засадах діалогу, відкритості й толерантності; вміння обирати ефективну стратегію комунікативної поведінки та спілкування у процесі професійної діяльності.
ФК16	Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати аналітичне дослідження з елементами наукової новизни та практичної значущості у різних галузях суспільного життя.
Програмні результати навчання	
ПРН 1	Розуміти сенс філософії та суспільних наук, їх місце в системі культури.
ПРН 2	Розуміти розмаїття та специфіку філософських та суспільних дисциплін, знати філософську та конкретно-наукову термінологію.
ПРН 3	Знати основні етапи, напрямки в історії світової і вітчизняної філософії та інших суспільних галузей.
ПРН 4	Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної, загальногуманітарної та суспільної проблематики.
ПРН 5	Спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.
ПРН 6	Знати основні напрями, тенденції, проблематику сучасної філософії та суспільних наук.
ПРН 7	Розуміти сучасну наукову картину світу, її основні проблеми та суперечності.
ПРН 8	Оперувати основними філософськими, економічними, соціологічними, політичними методами і підходами, розуміти етико-практичну значущість філософського та соціально-гуманітарного знання у здійсненні аналітичної діяльності
ПРН 9	Мати навички написання філософських текстів, проведення політичних, соціально-економічних та наукових досліджень.
ПРН 10	Мати навички реферування, систематизованого огляду і порівняльного аналізу філософської, суспільствознавчої й загальнонаукової літератури та уміння роботи з документами різних видів.
ПРН 11	Вміти аналізувати міркування, різні види інформації, факти, статистичні дані, робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки, прогнози та надавати рекомендації.
ПРН 12	Вміти викладати власні міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано; використовувати технології ефективного спілкування і раціональної поведінки у професійній комунікації.
ПРН 13	Критично оцінювати власну позицію та знання, порівнювати і перевіряти отримані результати.
ПРН 15	Мати навички ведення інтелектуальних дискусій на засадах діалогу, відкритості й толерантності і вирішення можливих конфліктних ситуацій та вміння планувати, організовувати й аналізувати міжособистісну взаємодію у процесі професійної комунікації.
ПРН 18	Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури і електронних баз та критично аналізувати, класифікувати, систематизувати й інтерпретувати її.

Література

1. Адорно Т. Теорія естетики / Т. Адорно. Київ.: Основи, 2002. 518 с.
2. Арістотель. Поетика / Пер. Б. Тена; вступ. ст. і коментарі Й. Кобова. Київ.: Мистецтво, 1967. 136 с.; Харків: Фоліо, 2018. 154 с.
3. Бельтинг Х. Образ и культ. История образа до эпохи искусства / Пер. с нем.: К.А. Пиганович. Москва.: Прогресс-Традиция, 2002. 748 с.
4. Бычков В. В. Эстетика: Учебник. Москва: Гардарики, 2004. 556 с.
5. Бурдьє П. Исторический генезис чистой эстетики / Пер. с франц. // Новое лит. обозрение. 2003. № 60.
URL: <http://bourdieu.name/content/istoricheskij-genezis-chistoj-jestetiki>
6. Вінкельман Й.Й. Про художній ідеал прекрасного. Збірник. Київ: Мистецтво, 1990, 307 с.
7. Гадамер Г.-Г. Актуальность прекрасного / Пер с нем. Москва: Искусство, 1991. 367 с.
8. Гегель Г.-В.-Ф. Эстетика: В 4 т. / Пер. с нем. Москва: Искусство, 1968–1971.
9. Гилберт К., Кун Г. История эстетики. Кн. 1 и 2 пер. с англ. 2-е изд. Москва: Прогресс, 2000. 348 с.
10. Гольбрих Эрнст. История искусства. Москва: Искусство-XXI век, 2013. 688 с.
11. Гуревич П.С. Эстетика: учебное пособие. Москва: КноРус, 2019. 454 с.
12. Естетика: навчальний посібник для педагогів / за ред. Т. І. Андрущенко. Київ: МП Леся, 2014. 613 с.
13. Естетика: Підручник / Л. Т. Левчук, Д. Ю. Кучерюк, В. І. Панченко, О. І. Оніщенко, Д. Ю. Кучерюк; за заг. ред. Л. Т. Левчук. 3-тє вид., допов. і переробл.. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 520 с.
URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Levchuk_Larysa/Estetyka.pdf
14. Етика. Естетика: навч. посібник / за наук. ред. Панченко В. І. Київ: «Центр учбової літератури», 2014. 432 с.
URL: http://diplomvkarmane.org.ua/media/diplom/files/pages/panchenko_v_i_red_etika_estetika.pdf
15. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей / Наукові керівники проекту Б. Кассен, К. Сігов ; Пер. з франц. Т. 1-4. К.: Дух і літера. 2009-2016. (Відповідні статті). URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Cassin_Barbara/Yevropeiskyi_slovnnyk_filosofii_t1.pdf
16. Канарский А. С. Диалектика эстетического процесса. Киев, 2008.
17. URL: <http://propaganda-journal.net/bibl/kanarskiy.pdf>
18. Кант Иммануїл Естетика / Пер. з нім. Б. Гавришкова. Львів: Аверс, 2007. 360 с.
19. Кант И. Критика способности суждения. Москва: Искусство, 1994, 367 с 1994.
https://imwerden.de/pdf/kant_kritika_sposobnosti_suzhdeniya_1994_ocr.pdf
20. Кривцун, О. А. Эстетика: учебник для академического бакалавриата / О. А. Кривцун.- 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Издательство Юрайт, 2015. —549 с
21. Лебедев, В. Ю. Эстетика: учебник для бакалавров / В. Ю. Лебедев, А. М. Прилуцкий. Москва: Издательство Юрайт, 2016. 424 с.
22. Левчук Л. Т. Українська естетика: традиції та сучасний стан. Київ : Маклаут, 2011. 339 с.
23. Лессінг Т. Е. Лаокоон, або Про межі живопису і поезії // Лессінг Т.Є. Мінна фон Барнхельм та ін. Київ: Дніпро, 1976. С. 169-315.
24. Лосев А. Ф. Форма. Стил. Выражение. М., 1995. 332 с.
25. Лосев А.Ф. Эстетика Возрождения М.: Мысль, 1978. 623 с.

26. Маньяковская Н.Б. Эстетика постмодернизма. СПб.: Алетейя, 2000. 347 с.
27. Мовчан В.С. Естетика: Навчальний посібник. К.: Знання, 2011.
URL: <https://westudents.com.ua/predmet/8-etika-ta-estetika.html>
28. Ортега-и-Гассет Х. Эстетика. Философия культуры. М Искусство, 1991. 588 с.
29. Основи художньої культури. Ч.1: Теорія та історія світової художньої культури: Навч. посібник для вищ. навч. закладів/ За ред. В.О.Лозового, Л.В.Анучиної. Харків: Основа, 1997. 320 с.
30. Панченко В. Мистецтво в контексті культури: Монографія. Київ: ТОВ, Міжнародна фінансова агенція, 1998. 192 с.
31. Платон. Діалоги / Й. Кобів (пер. з давньогр.). 2 вид. Київ : Основи, 1999. 395 с.
32. Потебня О.О. Естетика і поетика слова. Київ.: Мистецтво, 1985. 302 с.
33. Пустовит А.В. Этика и Эстетика: Наследие Запада. История красоты и добра: Учебное пособие. Киев: МАУП, 2006. 680 с.
34. Рансьер Ж. Разделяя чувственное / Пер. с франц. СПб.: Издательство Европейского университета в Санкт-Петербурге, 2007 с.
35. Татаркевич В. Історія шести понять: Мистецтво. Прекрасне. Форма. Творчість. Відтворництво. Естетичні переживання / Пер. з пол. В.Корнієнка. Київ: Юніверс, 2001. 368 с.
36. Українська художня культура. Навчальний посібник // За ред. І.Ф.Ляшенка. – Київ: Либідь, 1996. 416 с.
37. Хатчесон Ф., Юм Д., Смит А. Эстетика. - М., Искусство, 1973. 482 с.
38. Эко Умберто Искусство и красота в средневековой эстетике. СПб.: Алетейя, 2003. 256 с.
39. Шліпченко С. Архітектурні принципи постмодернізму. Київ: Всесвіт, 2000.240 с.
40. Эстетика и теория искусства XX века: [Хрестоматия / ред. Н. А. Хренов]. Москва: Прогресс-Традиция, 2008.- 696 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. https://web.archive.org/web/20150321060625/http://www.philosophyarchive.com/index.php?title=Philosophy_of_Aesthetics
2. http://filosof.historic.ru/books/c0033_1.shtml
3. <http://www.platonanet.org.ua>
4. <http://www.philosophypages.com>
5. <http://plato.stanford.edu>
6. <http://www.cfainstitute.org/ethics/codes/ethics/pages/index.aspx>

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика оцінювання. Враховується сума балів поточного контролю: 1 модуль - 40 балів, 2 модуль - 40, підсумкового контролю тестування (іспит): 20 балів. При цьому враховується присутність на заняттях та активність студента під час занять; недопустимість пропусків та запізень на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття з метою, не пов'язаною з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання завдань.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми 1-7) усне опитування, тести, завдання	35
Модуль 2 (теми 8-12) усне опитування, тести, завдання	40
Есе (теми 1)	5
Екзамен (теми 1-12) – тести, завдання	20

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка ECTS	Бали	Оцінка за національною шкалою
A	90-100	відмінно
B	85-89	добре
C	75-84	добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	задовільно
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Пререквізити курсу

Ефективність засвоєння змісту дисципліни значно підвищиться, якщо студент попередньо опанував такі дисципліни як: «Філософська пропедевтика», «Філософія Стародавнього Сходу», «Антична філософія», «Філософія Середньовіччя і Відродження», «Етика».

Формат дисципліни:

Формат дисципліни змішаний (blended): до очного навчання додається електронний супровід дисципліни в системі Moodle. Blended Learning – викладання курсу передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами дистанційного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, інтерактивні елементи, онлайн-консультування тощо.